

เรียนรู้ญี่ปุ่นจากการ์ตูน (ญี่ปุ่น)

ตอนที่

3

ยุคสมัยตามท้องเรื่อง ของการ์ตูนญี่ปุ่น

อำพัน เหล่าลุนกร

นักวิจัยอิสระ

ที่สวดนะครับ เท่าที่ผมหาข้อมูลสถิติแล้ว ปกติจะเป็นเดือนมีนาคมมากกว่า ยกเว้นปี พ.ศ. 2563 ที่จำนวนคนฆ่าตัวตายสูงสุดในเดือนตุลาคม ซึ่งน่าจะมีเหตุผลจากการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19

ท้องเรื่องของการ์ตูน

ท้องเรื่องของการ์ตูนญี่ปุ่นมีความหลากหลาย ซึ่งน่าจะแบ่งได้หลายแบบ แต่ผมขอแบ่งออกเป็น 1. เรื่องที่อ้างอิงมาจากเรื่องจริง และ 2. เรื่องที่สร้างขึ้นมาจากโลกจินตนาการ แต่ในความเป็นจริง บางเรื่องเป็นเรื่องผสมระหว่างเรื่องจริง และเรื่องแต่งขึ้น โดยสร้างตัวการ์ตูนอิงยุคประวัติศาสตร์ในด้านกาแต่งกาย แล้วเพิ่มเติมเรื่องแต่งลงไป เช่น กินทามะ (Gintama 銀魂) ตีพิมพ์ลงนิตยสารการ์ตูนรายสัปดาห์ Shonen Jump สำนักพิมพ์ Shuei ฉบับแปลภาษาไทย โดยสำนักพิมพ์ siam inter comic) ที่เอายุคสมัยของเอโดะตอนปลายมาผสมกับมนุษย์ต่างดาวบุกโลก

ผมต้องขอออกตัวก่อนว่า ผมไม่ได้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์ ถึงแม้ส่วนตัวจะชอบประวัติศาสตร์ และติดตามการ์ตูนที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเป็นประจำก็ตาม แต่การจะนำยุคสมัยต่างๆ ของญี่ปุ่นมาอธิบายโดยละเอียดคงเป็นการยาก และต้องใช้น้ำกระดาษเยอะ ผมจึงสรุปยุคสมัยสำคัญของประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นที่ใช้อ้างอิงโดยสังเขปให้ผู้อ่านได้เข้าใจมา 8 ยุคสมัยดังต่อไปนี้

สวัสดีผู้อ่านครับ เดือนพฤษภาคมหรือเดือน 5 สำหรับประเทศญี่ปุ่นแล้วเป็นเดือนที่ต้องระมัดระวัง และเอาใจใส่กับเรื่องของจิตใจ เพราะในประเทศญี่ปุ่นมีโรคเดือนห้า (Go Gatsu Byo 五月病) คำว่าโรคเดือนห้าเป็นคำที่ถูกสร้างขึ้นไม่ได้เป็นชื่อโรคจริงๆ เริ่มใช้ราวปีโชวะที่ 40 (ค.ศ. 1965) โดยมีความหมายอ้างอิงพจนานุกรม คือ อาการการปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมไม่ได้ ซึ่งเกิดกับนักศึกษาใหม่หรือพนักงานบริษัทใหม่ และในพจนานุกรมมีข้อมูลเพิ่มเติมว่า หลังจากเข้าศึกษาหรือเข้าทำงานในเดือนเมษายนแล้ว 1 เดือนให้หลังจึงเริ่มมีอาการจึงถูกเรียกว่าโรคเดือนห้า

นอกจากนี้ คำที่เกี่ยวข้องกับโรคเดือนห้า คือ โรคซึมเศร้า (Utsu Byou うつ病) และการฆ่าตัวตาย (Jisatsu 自殺) แต่ไม่ได้หมายความว่าช่วงเดือนพฤษภาคม จะมีจำนวนคนฆ่าตัวตายเยอะ

ชื่อยุคสมัย	เนื้อหาของยุคโดยสังเขป
Heian Jidai 平安時代	ยุคเฮอัน เริ่ม ค.ศ. 794 เมื่อย้ายเมืองหลวงมายัง Heian kyo (平安京 ปัจจุบันคือเมืองเกียวโต) มีความยาวของยุคประมาณ 400 ปี เป็นยุคที่อำนาจการบริหารบ้านเมืองอยู่กับตระกูลที่รับราชการสำนักที่เรียกว่า Kuge 公家 จะมีคำเรียกตระกูลชั้นสูงว่า Kizoku 貴族 สภาพสังคมมีความแตกต่างระหว่างชนชั้นอย่างมาก สิ่งที่การ์ตูนมักจะถูกเรื่องคือ องเมียวจิ คำสาป ภูติผี

ชื่อยุคสมัย	เนื้อหาของยุคโดยสังเขป
Sengoku Jidai 戦国時代 =ยุคแห่งการรบพุ่ง [2]	ยุคแห่งสงครามกลางเมืองระหว่างเมืองต่างๆ ต่างฝ่ายต่างรบกันเพื่อเพิ่มขนาดพื้นที่เขตแดน (Ryodo領土) ซึ่งผู้ถือครองจะเรียกตัวเองว่า Ryoshu 領主 เนื่องจากเป็นยุคสงครามก็จะเหมือนกับสามก๊กของจีนเลยคือมีเรื่องกลยุทธ์ในการรบ การใช้การแต่งงานเพื่อผูกสัมพันธ์กับเมืองต่างๆ
Edo Jidai 江戸時代	พอปลายยุคของ 戦国時代 มีการรวบรวมอำนาจอีกครั้ง โดยตระกูล Tokugawa และกลายเป็นโชกุน โดยตั้งศูนย์กลางบริหารบ้านเมืองที่เมืองเอโดะหรือโตเกียวในปัจจุบัน ลักษณะเด่นของยุค คือ มีการเกณฑ์ผู้คนจากเมืองต่างๆ มา มีช่างฝีมือมารวมตัวในเมืองเอโดะจำนวนมาก ทั้งนี้ เจ้าเมืองของแต่ละแคว้นต่างๆ ต้องเดินทางมาอยู่เมืองเอโดะด้วย เราเรียกระบบแบบนี้ว่า Sankin Koutai 参勤交代 การทำ Sankin Koutai ทำให้แต่ละเมืองต้องเสียเงินในการย้ายบ้าน (มีกำหนดว่าต้องทำให้สมฐานะของเมือง) ทำให้ไม่มีเงินไปเตรียมการรบ การย้ายบ้านทำให้ผู้คนเข้ามาในเมืองเอโดะอย่างมาก วัฒนธรรมอาหารแฉงลอยจึงเกิดขึ้นในยุคนี้ และ ซูชิ หรือเทมปุระเองก็เกิดในยุคนี้
Meiji Jidai 明治時代	หลังจากยุคเอโดะการทวงอำนาจการบริหารกลับสู่จักรพรรดิเกิดขึ้น โดยจักรพรรดิทรงย้ายพระราชฐานจากเมืองเกียวโตมาเมืองโตเกียว ยุคเมจิเป็นยุคที่นำเทคโนโลยี และวัฒนธรรมตะวันตกมาใช้มากขึ้น (ในสมัยเอโดะยังปิดประเทศแต่เปิดการค้ากับต่างประเทศเฉพาะที่เมือง Nagasaki เท่านั้น) โครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญอย่างรถไฟก็เริ่มในยุคนี้ สายแรกคือ Shinbashi-Yokohama ส่วนสถานีรถไฟโตเกียวมัน สร้างในยุคเดียวกันกับสถานีหัวลำโพง ต่างกันแค่ปีสองปีเท่านั้น
Taisho Jidai 大正時代	เป็นยุคที่สิ้นแต่รูปแบบการเปลี่ยนแปลงตามวัฒนธรรมตะวันตก กระจายสู่ผู้คนอย่างแพร่หลาย ในภาษาญี่ปุ่นใช้คำว่า Ippan Taishu 一般大衆
Showa Jidai 昭和時代	โชวะเป็นรัชศกที่ยาวนานกว่า 60 ปี ผ่านการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น สงครามโลกครั้งที่สอง และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม จึงสรุปได้ว่าเป็นยุคที่ทำงานเท่าไร้ ความสำเร็จก็จะเกิดขึ้น เนื่องจากเป็นการฟื้นฟูเศรษฐกิจซึ่งญี่ปุ่นได้รับความเสียหายอย่างหนัก ความทุ่มเทให้กับงานจึงมีความสำคัญสูง
Heisei Jidai 平成時代	เฮเซเป็นรัชศกที่ยาวนานกว่า 30 ปี ถือเป็นยุคปัจจุบัน ในด้านเศรษฐกิจและสังคมมีช่วงที่ดีและไม่ดี เช่น เศรษฐกิจฟองสบู่ ช่วง ค.ศ. 1985-1991 และหลังจากนั้นที่ฟองสบู่แตก เศรษฐกิจที่ไม่เติบโต คนให้ความสำคัญกับงานลดลง ให้เวลากับเรื่องส่วนตัวมากขึ้น ในยุคนี้จะมีคำพูดว่า Yutori Kyoiku คือ การศึกษาที่ลดจำนวนคาบของวิชาหลักลงเพื่อเพิ่มเวลาให้กับชีวิตส่วนตัว เป็นการเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาที่เน้นท่องจำ
Reiwa Jidai 令和時代	เนื่องจากเป็นรัชศกปัจจุบัน ที่เริ่มมาได้สามปีจึงยังไม่มีการ์ตูนอะไรมากเท่าไร

นอกจากนี้ ยังมีการ์ตูนที่มักเกิดในต่างโลก (ภาษาญี่ปุ่นเรียกอีกโลกว่า Isekai 異世界) ซึ่งได้รับความนิยมในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มานิยายที่ลงในเว็บเมื่อได้รับความนิยมจึงสร้างเป็นการ์ตูนและอนิเมะตามลำดับ เนื้อหาเป็นแนวตายจากโลกนี้แล้วไปเกิดอีกโลกหนึ่ง พร้อมความทรงจำในโลกนี้ หรือข้ามมิติไปอีกโลกหนึ่ง (การตายแล้วไปเกิดใหม่ภาษาญี่ปุ่นใช้คำว่า Tensei 転生 ตัวอย่างการ์ตูน เช่น 転生したらスライムだった件 (เกิดใหม่ทั้งทีก็เป็นสไลม์ไปซะแล้ว)

ข้อมูลอ้างอิง

[1] ทาดาโอะ ยามาตะ และคณะ (2563). พจนานุกรม ชินเมไค โคคุโกะจิเท็น. ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 8. โตเกียว: สำนักพิมพ์ชินเซโด.

[2] จุฬารัตน์ เตชะโชติวิวัฒน์ และคณะ (2562). พจนานุกรมญี่ปุ่น-ไทย (รวมคำศัพท์มากที่สุดกว่า 40000 คำ. พิมพ์ครั้งที่ 19. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ภาษาและวัฒนธรรม.